

1.1.

Käsityönä kestävyyttä?

Kierrätysjulkaisu, Manninen & Mäkinen, 1997

1.1. Käsiyönä kestävyyttä?

Käsityötuotteita on viime vuosina ryhdytty arvioimaan myös ekologisesta näkökulmasta, sillä nähdään, että käsityöläisen tekemät ratkaisut ja valinnat vaikuttavat omalta osaltaan kestävä kehityksen kulkuun. Työskentelyssä, suunnittelussa ja valmistuksessa olisi otettava huomioon tuotteen koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset. [1]

Käsityötieteen professori Ulla Suojanen kirjoittaa teoksessaan Vihreät tekstiilit, että käsityöläisellä on varsin läheinen kontakti käyttämiinsä materiaaleihin ja tuotteisiin, joten hän voi helposti toimia ekologisin periaattein. Käsiyö on laatuun, pitkäikäisyyteen ja monikäyttöisyyteen pyrkivä tuotantomuoto ja siten esimerkiksi tuotteen kierrätettävyys on käsityöläisen toteutettavissa. [2]

Kierrätettävydestä ja yleensä ympäristömyönteisyydestä on jo tullut paitsi valmiin tuotteen tärkeä kriteeri myös olennainen tekijä markkinaosuuksista kilpailtaessa. Tuotteiden markkinoinnissa tullaan yhä enemmän kiinnittämään huomiota esineiden ympäristömyönteiseen semiotiikkaan, tuotteiden viesteihin, siihen millaisista arvoista tuotteet kertovat. [3]

Puuseppä Kari Virtanen huomauttaa kuitenkin, että ympäristöystävällisiä signaaleja ja merkityksiä tuotteisiin suunnitellessaan tekijät saattavat liukua alueille, jotka vaatisivat enemmän asiantuntemusta. Virtanen mainitsee esimerkkinä mehiläisvahan, jota yleisesti käytetään puuesineissä vihreän ideologian korostamiseksi. Todellisuudessa mehiläisvahan pinta ei kestä kulutusta, kosteutta eikä kuumuutta, joten se suojaa esineen pintaa huonosti. [4]

Jotta tuote palvelisi parhaiten kuluttajaa ja samalla ottaisi huomioon luonnonympäristön hyvinvoinnin, pelkkä ekologinen viesti ei ole riittävä. Ekologisten mielikuvien sijasta tekijöiden tulisikin Virtasen [5] mukaan keskittyä perusteellisesti tutkittujen, perusteellisesti suunniteltujen ja pitkäikäisyyteen pyrkivien tuotteiden valmistamiseen.

Tuotteen ympäristöystävällisyys ei saisi jäädä vain hyvää tarkoittavan ajatuksen tai ideologian asteelle, vaan mukana tulee olla myös taloudellista realismia. Tekijöiden tulee ottaa huomioon mm. materiaalien ja tuotteen arvon aleneminen kierrätysprosessin aikana. Tuotesuunnittelussa ja raaka-aineiden sekä valmistusmenetelmien valinnoilla voidaan vaikuttaa ratkaisevasti siihen, että tuotteen arvo laskee hitaammin kierrätettäessä [6].

Kierrätettävyyttä helpottaa ja siten tuotteen ympäristöystävällisyyttä lisää esimerkiksi se, että yhteen esineeseen ei kerätä useita eri materiaaleja. Lisäksi on hyvä huolehtia siitä, että käytetyt materiaalit kyetään erottelamaan toisistaan helposti esineen elinkaaren loppuvaiheessa. [7]

Professori Ulla Suojanen [8] tähdentää, että käsityön tulevaisuus perustuu ennen kaikkea kokonaisvaltaiseen kriittisyyteen. Käsityöläisten tulisi kouluttautua kriittisiksi, omaa tuottamistoimintaansa [9] kokonaisuudessaan pohtiviksi alan ammattilaisiksi.

**TIINAS
MOKO**

Vain jäljet jää (2004)

Poistoja - ei mitään uutta eikä omaa 12.1.-28.2.2004 -näyttely. Aika ajoin inventoimme elämäämme, teemme poistoja omistamistamme esineistä ja teemme kuoletuksia muistoihin, jotka liittyvät poistettuihin esineisiin. Mutta muistojen puoliintumisaika on pitkä.

Ympäristömyönteisen tuotesuunnittelun teesit

- Suunnittele tuotteita vain todelliseen tarpeeseen!
- Käytä ympäristöystävällisiä materiaaleja!
- Tarkista, että materiaalien ominaisuudet vastaavat käyttötarkoitusta!
- Hyödynnä materiaalit mahdollisimman tarkkaan!
- Suunnittele tuotantoprosessit ympäristöystävällisiksi!
- Huomioi suunnittelussa tuotteen käyttö ja hoitotoi- menpiteet!
- Ota suunnittelussa huomioon se, että tuotteen tulee olla helposti purettava, korjattava, muunneltava, huollettava ja kierrätettävä!
- Suunnittele tuote monikäyttöiseksi, pitkäikäiseksi ja malliltaan ajattomaksi!
- Vältä tarpeettomia kuljetuksia!
- Suosi kierrätettäviä pakkauksia!

(Suojanen 1995, 85-86.)

Viitteet

[1] Anttila 1992, 58-59. Anttila mainitsee ympäristökompetenssin käsitteen, jolla hän tarkoittaa ihmisen kykyä tasapainoiseen vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. Käsite viittaa ympäristön personalisointiin eli ihmisen taipumukseen jättää ympäristöön oma persoonallinen jälkensä. Ympäristökompetenssi sisältää sellaisia taitoja ja tietoja, joita ihminen tarvitsee muokatessaan omia päämääriään tasapainoisiksi ympäristön asettamien kehysten kanssa.

[2] Suojanen 1995, 15-17.

[3] Suojanen 1995, 16.

[4] Muoto 1996, 21-25.

[5] Muoto 1996, 21-25.

[6] Suojanen 1995, 16, 60-61.

[7] Reijonen 1993, 8.

[8] Suojanen 1995, 60-61.

[9] Tekijän tavoitteina voivat Anttilan (1992, 54-56) mukaan olla mm. oman toimintatarpeen tyydyttäminen tai kuluttajan kannalta arvokkaan tuotteen valmistaminen. Tekijän työskentelyä voivat suunnata myös ekologiset ja moraaliset arvot, kuten ympäristötekijöiden arviointi.

Raija Manninen ja Minna Mäkinen

Julkaisussa Kierrätys –jatkoaika käsillä 1997

Pohdintoja ihmisten esineistä

Suomen käsityön museon julkaisuja 14